

Як ми бачимо, у студентів різних спеціальностей різні ціннісні орієнтації, які майже ні в чому не схожі, а також те що через 10 років у деяких вони зміняться, у деяких залишаться сталими, але незважаючи на це вони все одно залишаться різними. На це впливають різні умови, найголовнішими з яких є: гендерні особливості, вибір майбутньої професії, різні пріоритети. Отже, можна сказати, що якщо цінності юнака не змінюються від часу, моди, то його цінності більш стійкі, довготривалі, стимулюють самовдосконалення та духовний розвиток, така людина здатна до свідомих глибоких стосунків з іншими людьми, до любові, дружби.

Межі статті не дають можливості розкрити повністю проблему ціннісних орієнтацій у студентському віці. Ми плануємо зробити це у інших наукових роботах та статтях при вивченні психологічних особливостей вікового розвитку особистості.

Список використаних джерел:

1. Абдурагімова Х.А. Структура и класификация цінностей/ Х.А.Абдурагімова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jurnal.org/articles/2008/psih11.html>
2. Бех І.Д. Духовні цінності в розвитку особистості / І.Д. Бех// Педагогіка і психологія. – 1997. – №1. – С. 124-129.
3. Войтико В.І. Психологічний словник/ В.І. Войтико. – К.: Вища школа, 1982. – 215 с.
4. Здравомыслов А.Г. Потребности. Интересы. Ценности/ А.Г. Здравомыслов. – М.: Политиздат, 1986. – 223 с.
5. Леонтьев А.М. Деятельность. Сознание. Личность/ А.М. Леонтьев. Изд. 2. – М.: Политиздат, 1977. – 304 с.
6. Соколов А.В., Щербакова И.О. Ценностные ориентации постсоветского гуманитарного студенчества/ А.В. Соколов, И.О. Щербаков // Социс. – 2003. – № 1. – С. 115-124.
7. Харский К. О системе ценностей и ее влиянии на человека. [Электронный ресурс]. – Режим доступа к статье : <http://www.zubry.ru/articles/2009/05/konstantin-harskij-o-sisteme-cennostej-i-ee-vliyanii-na-cheloveka>.
8. Шапар В.Б. Психологічний тлумачний словник/В.Б. Шапар. – Х.: Прапор, 2004. – 640 с.

Літвінова М. О.

Особистісна тривожність студентів та її вплив на сприймання соціально-психологічного клімату

Результатом міжособистісної взаємодії та спільної діяльності виступає соціально-психологічний клімат (СПК). Він виявляється в таких групових ефектах, як настрій, громадська думка, самопочуття і праця людини в організації. Ці ефекти відображаються в міжособистісних стосунках,

пов'язаних зі спільною діяльністю. Щодо характерних особливостей соціально-психологічного клімату можна зазначити: по-перше, це суттєвий бік життєдіяльності людей, по-друге, він не однаковий у різних організаціях; по-третє, він по різному впливає на учасників спільної діяльності; по-четверте, його вплив відбивається на психологічному самопочутті людей. Психологічний клімат визначається як стан міжособистісних стосунків, що можуть змінюватися. Динаміка зміни психологічного клімату може бути зумовлена відображенням і розумінням міжособистісних стосунків як взаємин.

Проблема міжособистісних стосунків завжди привертала увагу вчених теоретиків і практиків, розглядалась як у зарубіжній, так і у вітчизняній літературі. Їй присвячені роботи Г.М.Андреєвої, Я.Л.Коломінського, А.А.Леонтєєва, М.М.Обозова, А.А.Реана, та інших [1; 2; 4; 5; 7; 10].

Б. Д.Паригін зазначає, що соціально-психологічний клімат – це «один із вирішальних чинників успішної діяльності людини в усіх сферах життя суспільства» [8, с.14].

У свою чергу, Р.Х.Шакуров пропонує розглядати соціально-психологічний клімат з урахуванням трьох особливостей: психологічної, соціальної та соціально-психологічної [1, с.224]. На його думку, якщо в інтелекті, емоціях, волі фіксувати їхній соціальний зміст, то тут виявлятиметься соціальний аспект, соціально-психологічний аспект спостерігається в єдності, згоді, задоволенні, дружбі, згуртованості [1, с.284].

На думку Я.В.Подолька, соціально-психологічний клімат – це «стан колективу, який характеризується рівнем соціального сприйняття і мірою задоволення його членів різними сторонами спілкування і взаємодії» [9, с.196]. Отже, соціально-психологічний клімат відображає ступінь задоволення членів колективу різними сторонами міжособистісного спілкування та взаємодії.

Найважливіший показник позитивного клімату – довіра й висока вимогливість членів групи один до одного, доброзичлива, ділова й конструктивна критика, вільне вираження своєї думки під час обговорення питань, що стосуються всього колективу, відсутність тиску керівника на підлеглих і визнання за ними права приймати значимі для групи рішення.

Отже, виникає необхідність всебічного вивчення такого феномена, як соціально-психологічний клімат організації - найважливішого фактора, що впливає на продуктивність діяльності студентів. Крім того, необхідно визначити які особисті фактори впливають на сприймання соціально-психологічного клімату.

Актуальність даного дослідження обумовлена новими суспільно-економічними відносинами, що склалися у всіх сферах життєдіяльності, потребою в підвищенні продуктивності діяльності студентів шляхом використання сучасних методів психології; необхідністю вдосконалювання системи взаємин у групах, що сприяє створенню позитивного соціально-

психологічного клімату – умови підвищення продуктивності діяльності студентів.

Мета дослідження – визначити рівень розвитку особистісної тривожності студентів та вивчити її вплив на сприймання соціально-психологічного клімату у групі.

Основними факторами, які впливають на стан соціально-психологічного клімату в колективі є зміст навчання та ступінь задоволення людей ним; умови навчання та побуту, задоволеність ними; рівень тривожності кожного члена колективу; ступінь задоволення характером міжособистісних стосунків з одногрупниками.

За спрямованістю Л.М.Карамушка виділяє такі три види соціально-психологічного клімату: клімат з позитивною спрямованістю (сприятливий, або здоровий, якщо загальний бал менше ніж 35 балів); нейтральний клімат (із невираженою спрямованістю – загальний бал від 35 до 45); клімат із негативною спрямованістю (несприятливий, або нездоровий – загальний бал більше ніж 45) [3].

Роль соціально-психологічного клімату в колективі студентів виявляється в тому, що він впливає на результативність діяльності колективу, міжособистісні стосунки його членів, на світосприймання, самооцінку та саморегуляцію особистості. Вплив соціально-психологічного клімату на життєдіяльність колективу визначається його спрямованістю (позитивного, нейтрального чи негативного).

Навчання в університеті характеризується високою психічною напругою, що може викликати стрес. Очевидно що при високому рівні особистісної тривожності студенти іноді неадекватно реагують на звичайні протиріччя інтересів між одногрупниками, а це може викликати конфлікти, погіршуючи міжособистісні відносини.

Тому, на першому етапі дослідження, ми оцінили рівень особистісної тривожності студентів за методикою Ч.Д.Спілберга [11].

На другому, враховуючи результати попереднього дослідження, ми запропонували студентам оцінити спрямованість соціально-психологічного клімату в своїй групі, використовуючи методику А.Ф.Фідлера, яка базується на методі семантичного диференціалу [6].

Аналізуючи результати діагностико-констатувальної роботи соціально-психологічного клімату у групі студентів, можна зробити наступні висновки: сприятливим клімат в своєму колективі вважають лише 6 із 25 студентів (24%) майже кожен другий студент вважає його несприятливим (16 студентів і відповідно 64%) та лише 3 студента (12%) називають його нейтральним.

Причому, несприятливим клімат у своєму колективі називає 64% студентів. Саме у них, за даними дослідження рівня особистісної тривожності, вона - високого рівня. (Зокрема, 13 студентів і відповідно 52%).

У співвідношенні це наочно представлено на рис. 1 та 2.

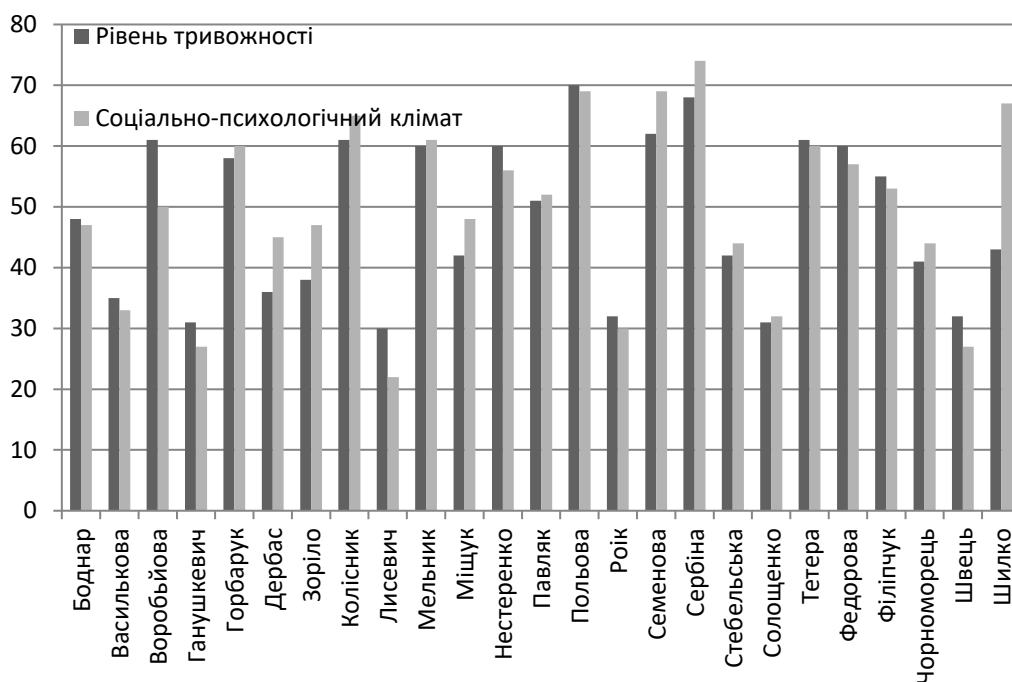

Рис. 1 Рівень тривожності та сприймання СПК

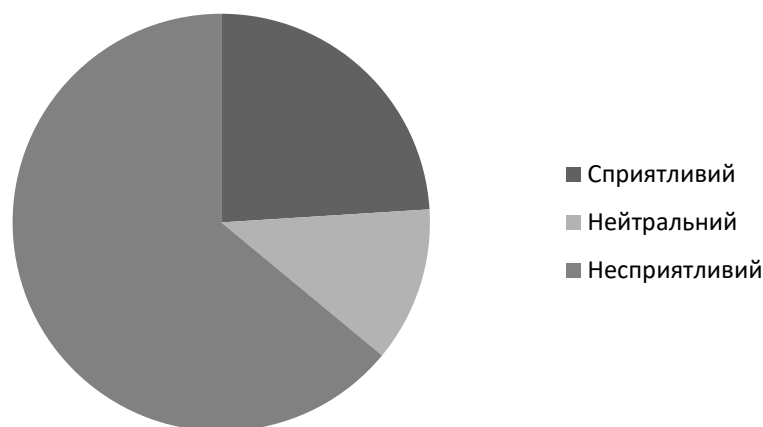

Рис. 2 Соціально-психологічний клімат групи УФР-10

Зважаючи на те, що студентська група одночасно виступає суб'єктом спільної діяльності та спілкування, надзвичайно важлива наявність у ній сприятливого СПК. Він стимулює спілкування, міжособистісну взаємодію, тим самим сприяє формуванню стосунків товариського співробітництва, взаємодопомоги, поваги, задоволення від спілкування та своєї належності до цієї групи. А у групі, де проводилося дослідження, панують у більшості формальні, неприязні стосунки. Висока тривожність проявляється в тенденції оцінювати явища, предмети, події, об'єктивно не небезпечні, як загрозливі, з наступним переживанням стану тривоги. Тривожні люди бояться труднощів, відчують себе невпевнено в групі. Високий рівень тривожності впливає на емоційну відчуженість, може викликати стресові стани. Тому одногрупники втрачають інтерес до групи, а це призводить до зниження їх соціальної активності, позначається на ефективності навчальної діяльності. Саме тому,

тривожні люди не завжди адекватно оцінюють соціально-психологічний клімат своєї групи. А точніше, саме вони, вважають свій соціально-психологічний клімат несприятливим.

Список використаних джерел:

1. Андреева Г.М. Общение и оптимизация совместной деятельности / Г.М.Андреева, Я.А.Яноушко. – М. : Изд-во МГУ, 1987. - 302 с.
2. Андреева Г.М. Социальная психология / Г.М.Андреева. – М., 1994. – 400 с.
3. Войтович М.В. Психологічні основи розв'язання управлінських конфліктів в освітніх закладах / М.В.Войтович, Л.М.Карамушка. – К. : Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України, 2001. – С. 129-149.
4. Коломинский Я.Л. Психология взаимоотношений в малых группах. / Я.Л.Коломинский. – Минск, 1976. – 335 с.
5. Леонтьев А.А. Педагогическое общение / А.А.Леонтьев. – М., 1979. – 420 с.
6. Методика оцінювання психологічного клімату у колективі. А.Ф.Фідлера / Директор школи. – 2001. -№ 25 - 27. - С. 38.
7. Обозов Н. Н. Психология межличностных отношений / Н.Н.Обозов. – К. : Либідь, 1990. - 220 с.
8. Парыгин Б.Д. Социально-психологический климат в коллективе. Пути и методы изучения / Б.Д.Парыгин. – М. – 1981. - 191 с.
9. Подоляк Я.В. Личность и коллектив: Психология военного управления / Я.В.Подоляк. – М., 1989. - 350 с.
10. Реан А.А. Социальная педагогическая психология / А.А.Реан, Я.Л.Коломинский. – Питер: СПб., 2000. – 416 с.
11. Шкала личностной и ситуативной тревожности Ч.Д.Спилберга-Ю.Л. Ханина [Электронный ресурс]. – Режим доступа к статье: <http://citoweb.yvspu.org/link1/metod/met35/node29.html>

Макаренко Н.М.

Сучасний український підліток очима психолога

Проблеми підліткового віку наразі є такими ж актуальними як всі попередні роки. «Ще не дорослий, але вже і не дитина» демонструє «різкі, якісні зміни, які торкаються всіх сторін розвитку. Початок отроцтва (за І.Дубровіною) характеризується появою деяких специфічних рис, найбільш важливі з яких:

- прагнення до спілкування з однолітками;
- поява у поведінці ознак, які свідчать про прагнення ствердити свою самостійність, незалежність, особистісну автономію [1,371.]

Для розуміння цього віку, вибору правильного спрямування та форм роботи, необхідно пам'ятати, що цей вік відноситься до критичних періодів